

УДК 343.138.5

DOI <https://doi.org/10.32782/2521-6473.2023-1.17>

Є. О. Мартинов, здобувач наукової лабораторії з проблем протидії злочинності
Національної академії внутрішніх справ

КРИМІНАЛЬНА ПРОЦЕСУАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ІНСТИТУТУ ЗАКРИТТЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ СУДОМ

У системі кримінального провадження підготовче провадження є його системною частиною, позаяк займає проміжне місце між досудовим розслідуванням та судовим розглядом, а рішення суду в цій стадії визначають подальший хід кримінального провадження або його закриття. Як стадія кримінального процесу, підготовче провадження покликано забезпечити взаємозв'язок судового розгляду з досудовим розслідуванням, усунути перешкоди й створити умови для проведення судового засідання, а також надати сторонам можливість врегулювати правовий конфлікт до початку судового розгляду. У статті наголошено, що правовий інститут закриття кримінального провадження зазнав суттєвих змін із прийняттям у 2012 році Кримінального процесуального кодексу України, яким було істотно змінено його правове регулювання, шляхом встановлення підстав та порядку закриття кримінального провадження визначених кримінальним процесуальним законодавством органами, зокрема судом. Проте не всі оновлені положення сприймаються беззаперечно позитивно, а деякі питання взагалі залишилися поза увагою законодавця. Це вказує на певну непослідовність та безсистемність реформування інституту закриття кримінальних проваджень, як наслідок – численні суперечності та прогалини, які у правозастосовній діяльності суду створюють чимало проблем. Шляхом закриття провадження забезпечується реалізація кримінально-правового інституту про звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з застосуванням інших видів відповідальності, а також правового інституту реабілітації. Надано поняття закриття кримінального провадження на стадії підготовчого судового засідання як діяльності суду спрямованої на дотримання завдань кримінального судочинства, зокрема вимоги, щоб жоден невинуватий не був обвинувачений або засуджений, жодна особа не була піддана необґрунтованому процесуальному примусу і щоб до кожного учасника кримінального провадження була застосована належна правова процедура шляхом встановлення визначених Кримінальним процесуальним кодексом України усіх обставин кримінального провадження у підготовчому провадженні й прийняття рішення про подальше припинення кримінального провадження відповідно чинного законодавства. Встановлено, що проблематика такого рішення під час підготовчого провадження полягає в тому, що в КПК України відсутній регламентований порядок дій суду, пов'язаний зі закриттям кримінального провадження на стадії підготовчого провадження. Відсутність встановленого та нормативно визначеного порядку є черговою прогалиною кримінального процесуального кодексу України, що породжує чимало проблемних питань, а тому на практиці суд виходить з аналогії у провадженні зі звільнення особи від кримінальної відповідальності.

Ключові слова: кримінальне провадження, інститут, закриття кримінального провадження, суд.

Ye. O. Martynov. Criminal procedural characteristics of the institution of closure criminal proceedings by the court

In the system of criminal proceedings, preparatory proceedings are its systemic part, since they occupy an intermediate place between pre-trial investigation and court proceedings, and court decisions at this stage determine the further course of criminal proceedings or its closure. As a stage of the criminal process, the preparatory proceedings are designed to ensure the relationship between the trial and the pre-trial investigation, to remove obstacles and create conditions for the trial, as well as to give the parties an opportunity to settle the legal conflict before the trial. The article emphasizes that the legal institution of closing criminal proceedings underwent significant changes with the adoption in 2012 of the Criminal Procedure Code of Ukraine, which significantly changed its legal regulation, by establishing the grounds and procedure for closing criminal proceedings by the bodies defined by the criminal procedural legislation, in particular the court. However, not all of the updated provisions are perceived positively, and some issues have generally been left out of the legislator's attention. This indicates a certain inconsistency and unsystematic reform of the institution of closure of criminal proceedings, as a result – numerous contradictions and gaps that create many problems in the law enforcement activity of the court. By closing the proceedings, the implementation of the criminal law institution on exemption from criminal liability in connection with the application of other types of liability, as well as the legal institution of rehabilitation, is ensured. The concept of closing criminal proceedings at the stage of the preparatory court session is provided as a court activity aimed at complying with the tasks of criminal proceedings, in particular the requirement that no innocent person be accused or convicted, no person be subjected to unjustified procedural coercion, and that each participant in the criminal proceedings be subject to appropriate legal procedure by establishing all the circumstances of criminal proceedings in the preparatory proceedings defined by the Criminal Procedure Code of Ukraine and making a decision on the further termination of criminal proceedings in accordance with the current legislation. It has been established that the problem of such a decision during the preparatory proceedings is that the Code of Criminal Procedure of Ukraine lacks a regulated court procedure related to the closure of criminal proceedings at the stage of preparatory proceedings. The absence of an established and normatively determined procedure is another gap in the Criminal Procedure Code of Ukraine, which gives

rise to many problematic issues, and therefore, in practice, the court departs from the analogy in proceedings with the release of a person from criminal responsibility.

Key words: criminal proceedings, institution, closure of criminal proceedings, court.

Постановка проблеми. Україна згідно з Основним Законом є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава (ст. 1). Конституцією закріплено головну ознаку правової держави, зокрема: «Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю», а «права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави» (ст. 3). Тобто в Україні визнано, що права, свободи та законні інтереси людини превалюють над інтересами держави. Звичайно, за наявності лише прав і свобод, але без обов'язків людини нормальна життєдіяльність держави та суспільства неможлива. Не можна уявити нормальну життєдіяльність держави і суспільства й без певних обмежень в правах та свободах людини [1].

Правовий інститут закриття кримінального провадження зазнав суттєвих змін із прийняттям у 2012 році Кримінального процесуального кодексу (КПК) України, яким було істотно змінено його правове регулювання, шляхом визначення підстав та порядку закриття кримінального провадження визначених кримінальним процесуальним законодавством органами, зокрема судом. Проте не всі оновлені положення сприймаються беззаперечно позитивно, а деякі питання взагалі залишилися поза увагою законодавця. Це вказує на певну непослідовність та безсистемність реформування інституту закриття кримінальних проваджень, як наслідок – численні суперечності та прогалини, які у правозастосовній діяльності суду створюють чимало проблем [2, с. 4].

Передбачена законом можливість закрити кримінальне провадження трансформується із закріпленого у ст. 2 КПК завдання кримінального судочинства, зокрема, з вимоги, щоб жоден невинуватий не був обвинувачений або засуджений, жодна особа не була піддана необґрунтованому процесуальному примусу і щоб до кожного учасника кримінального провадження була застосована належна правова процедура [3]. Крім того, законне й обґрунтоване закриття кримінального провадження забезпечує незастосування кримінального покарання до тих осіб, які винні у вчиненні кримінальних правопорушень, що не являють великої суспільної небезпеки, і можуть бути виправлені без покарання. Проте необґрунтоване закриття кримінального провадження шкодить боротьбі зі злочинністю, дозволяє окремим злочинцям уникнути покарання, обмежує права та законні інтереси осіб, які постраждали від кримінальних правопорушень, порушує принцип справедливості. Закриття кримінального провадження – це остаточне закінчення всіх процесуальних дій у ньому, яке не передбачає поновлення провадження в ній у майбутньому. У зв'язку з цим до закриття кримінального провадження слід підходити надзвичайно виважено й обережно. Не виключенням за цим напрямом й стала судова діяльність.

Вчені-процесуалісти одностайні в тому, що підготовче провадження – це самостійна стадія кримінального провадження, в якій суд, не вирішуючи наперед питання про винуватість обвинуваченого, перевіряє допустимість доказів і наявність юридичних підстав розглядати справу в суді, постановляє відповідне рішення і вирішує питання, пов'язані з підготовкою справи до судового розгляду [4, с. 312]. Тобто, з такого провадження розпочинається судове провадження у першій інстанції, і яка полягає в тому, що суд у визначеному законом порядку, шляхом проведення підготовчого засідання за участю учасників судового провадження, на основі дослідження процесуальних документів, що надійшли від прокурора, з'ясування позицій учасників кримінального провадження вирішує його по суті шляхом затвердження угоди та ухвалення вироку, звільнення особи від кримінальної відповідальності або встановлює наявність достатніх підстав для призначення судового розгляду в загальному порядку, у зв'язку з чим призначає судовий розгляд і здійснює організаційно-підготовчі дії.

Зазначене повністю характеризує поняття та значення цієї стадії, оскільки саме в цій стадії здійснюється підготовка до розгляду в судовому засіданні, чим забезпечуються необхідні передумови для правильного вирішення справи і виключається проведення судового розгляду без достатніх на те підстав.

Відповідно до ст. 314 КПК України у підготовчому судовому засіданні суд має право прийняти й одне з таких рішень як закрити провадження у випадку встановлення підстав, передбачених п. 5–8, 10 ч. 1 або ч. 2 ст. 284 КПК України [3; 5].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Як вказує Г. Р. Крет, аналіз історичних пам'яток кримінально-процесуального права, що діяли на території нашої держави, дає підстави говорити про те, що необхідність закріплення досліджуваного інституту виникла ще з давніх часів. Вже з самого початку зародження кримінального та кримінально-процесуального законодавства на території України норми про закриття кримінального переслідування і звільнення особи від кримінальної відповідальності знайшли своє відображення у найдавнішій правовій пам'ятці – Руській Правді [6, с. 11].

Актуальність дослідження інституту закриття кримінального провадження, як стверджує О. Ю. Татаров, обумовлена ще й тим, що у практиці правоохоронних органів «закриті» провадження зазвичай рахувалися як «негатив» у діяльності слідчих підрозділів (так би мовити «брак» роботи слідчих як наслідок певних процесуальних упущень і помилок), особливо, якщо провадження закривали за реабілітуючими підставами. Деякі

керівники помилково вважали, що «правильне» провадження має завжди завершуватися складанням обвинувального акту та направленням провадження до суду й винесенням вироку. В окремих випадках закриття кримінального провадження навіть пов'язується з небезкорисним намаганням слідчого «посприяти» особі, яка вчинила кримінальне правопорушення, ухилитися від відповідальності [7].

Однак, з таким твердженням науковця погодитися важко, позаяк закриття кримінального провадження за будь-яких передбачених в КПК України підстав не означає брак у роботі органів досудового розслідування. Незалежно від того, направляється провадження до суду чи закривається, слідчий повинен бути впевненим у тому, що він виконав усі вимоги кримінально-процесуального закону, а тому варто наголосити, що закриття кримінального провадження, якщо воно прийняте відповідно до норм закону, є самостійним законним кінцевим рішенням, яке відповідає завданням кримінального провадження.

Виклад основного матеріалу. Переходячи до розгляду питання поняття закриття кримінального провадження зауважимо, що ще у далекому минулому, вітчизняний вчений-процесуаліст А. Я. Дубинський розкриваючи сутність закриття кримінальних справ зазначав, що у значенні форми закінчення дізнання або досудового слідства закриття кримінальної справи – це «кінцевий етап розслідування», який включає в себе комплекс процесуальних дій щодо аналізу та оцінки зібраних щодо справи доказів, систематизації матеріалів кримінальної справи, ознайомлення із закінченням провадження учасників процесу (зацікавлених у кінцевому результаті справи) та вирішення заявлених клопотань, формування висновків стосовно справи, що впливають із цього рішення, та їх реалізація [8, с. 5]. Підтримуючи, Р. Г. Іскендеров наголосив, що «...це одна із форм закінчення досудового розслідування, яка виражається у визнанні уповноваженими на те органами та посадовими особами повної або часткової неможливості провадження в кримінальній справі з метою уникнення необґрунтованого притягнення до кримінальної відповідальності й зосередження уваги органів слідства на розкритті дійсно злочинних діянь, установленні та викритті дійсних злочинців» [9, с. 15]. Одночасно закриття кримінальної справи характеризується ним як юридичний факт, «який встановлює правомочність органу, що закрив справу» і «що надає право зацікавленим особам на оскарження» [8, с. 87].

Загалом, у Великому тлумачному словнику сучасної української мови «закрити» означає «припинити діяльність кого-, чого-небудь, заборонити щось» [10, с. 398]. Такі терміни насамперед вказують на закінчення певної діяльності, а тому термін «закриття» в словосполученні «закриття кримінального провадження» означає «закінчення процесуальної діяльності, яку уповноважені виконувати органи досудового розслідування, прокуратури, суд».

Слід звернути увагу на тотожність категорій «припинення» та «закриття». Термін «закриття» охоплює термін «припинення». Аналізуючи поняття «припинення» та «закриття», можна дійти висновку, що для прийняття рішення про закриття кримінального провадження у контексті предмету дослідження, суд повинен встановити фактичні дані, які вказують на необхідність припинення його діяльності, що, за винятком окремих випадків, тягне за собою прийняття рішення про закриття кримінального провадження.

Слід погодитися з думкою Г. В. Рось про те, що розбіжності в поняттях «закриття кримінальної справи» та «припинення кримінального переслідування» полягають у тому, що закриттям справи завершується діяльність у справі в цілому, а в разі припинення кримінального переслідування припиняється лише діяльність щодо розслідування фактів, які характеризують діяння певної особи. У разі припинення кримінального переслідування провадження у справі триває, а в деяких випадках, передбачених законом, зупиняється. Однак у тих випадках, коли у справі розслідувалося тільки діяння певної особи і кримінальне переслідування щодо неї припиняється, це означає й закриття провадження у справі в цілому [11, с. 25]. В. В. Навроцька також зазначає, що процесуальні значення понять «закриття справи» та «припинення переслідування» є різними. Кримінальне переслідування – це процесуальна діяльність, що здійснюється стороною обвинувачення з метою викриття підозрюваного, обвинуваченого у вчиненні злочину. Кримінальне переслідування повинно врегулювати випадки, коли обвинувачення у кримінальній справі є «складним», тобто у справі як обвинувачені притягуються декілька осіб чи одна особа обвинувачується у вчиненні декількох злочинів. У кримінальній справі може здійснюватися ціла низка кримінальних переслідувань, і припинення одного з них не тягне припинення кримінальної справи в цілому. Єдиним винятком, коли припинення кримінального переслідування автоматично тягне закриття кримінальної справи, є ситуація, за якої у кримінальній справі фігурує тільки один епізод, щодо якого переслідування особи припинено. Таким чином, закриття кримінальної справи завжди тягне за собою припинення кримінального переслідування, однак допускається припинення кримінального переслідування без закриття кримінальної справи [12, с. 175–176].

Однак, Х. М. Павич навпаки зазначає про тотожність термінів «закриття» і «припинення». Аналізуючи ці поняття, констатує автор можна дійти висновку, що для прийняття рішення про закриття кримінального провадження суд повинен встановити фактичні дані, які вказують на необхідність припинення їхньої діяльності, що за винятком окремих випадків, тягне за собою прийняття рішення про закриття кримінального провадження [13, с. 38].

Зі словосполучення «закриття кримінального провадження» видно, що термін «закриття» щодо терміна «кримінальне провадження» є певною дією, яка ним розпоряджається, а тому поняття «закриття» можна розуміти як рішення щодо кримінального провадження. Поняття «закриття кримінального провадження»

містить у собі усі ознаки кримінально-процесуального поняття «рішення», а тому доцільно зазначити, що «закриття» є рішенням стосовно «кримінального провадження», що означає припинення всієї процесуальної діяльності, яка здійснюється у ньому [2].

Далі, у ч. 1 ст. 3 КПК України надано поняття «кримінальне провадження», використання якого обумовлюється необхідністю відображення системи кримінального процесу не тільки як сукупності взаємопов'язаних стадій, а й відповідно до сучасних філософських уявлень про системність. Перш за все, кримінальне провадження є змістовою характеристикою процесуальної діяльності, представляючи собою сукупність усіх процесуальних дій, спрямованих на досягнення конкретного результату. Водночас, кримінальне провадження може бути охарактеризоване як процесуальна форма діяльності на окремому етапі кримінальної процесуальної діяльності, що визначається його функціональним призначенням і завданнями, що підлягають вирішенню. Тим самим кримінальне провадження виступає структурним елементом кримінальної процесуальної форми, за умови, що остання розглядається як передбачений законом єдиний порядок здійснення кримінальної процесуальної діяльності [14; 15].

Слід вказати, що термін «рішення» тлумачиться як вирок суду, постанова, розпорядження якої-небудь організації, зборів тощо, продуманий намір зробити що-небудь, вчинити певним способом [10, с. 1036]. А термін «вирішувати» означає «доводити до кінця, завершувати що-небудь; мати основне, вирішальне значення у закінченні, завершенні чого-небудь» [10, с. 426].

У кримінально-процесуальному значенні термін «рішення» визначається як правові акти, виражені у встановленій законом процесуальній формі, в яких державний орган чи посадова особа в межах своїх повноважень у встановленому законом порядку надає відповіді на правові питання, які виникли у справі та обґрунтовані встановленими фактичними обставинами справи і положеннями закону, містять владне волевиявлення стосовно дій, спрямовані на досягнення призначення кримінального судочинства [16, с. 11].

На думку Ю. М. Грошевого та М. А. Погорецького закриття кримінального провадження є процесуально-діяльнісною гарантією проти необґрунтованого притягнення громадянина до кримінальної відповідальності [17]. У свою чергу С. М. Благодир пропонує таке визначення процесуального акту закриття кримінальної справи досудового слідства: «...це заключний етап розслідування, під час якого слідчий, прокурор, в межах своїх повноважень, аналізує та оцінює зібрані до-кази і на їх основі констатує закінчення провадження у кримінальній справі по суті, у зв'язку з наявністю передбачених законом підстав» [18, с. 13].

Викликає певний інтерес розуміння закриття кримінального провадження К. В. Токаренко як підсумкове рішення, що розв'язує завдання кримінального провадження та досягає його мети. Це рішення є кінцевим [2, с. 44]. Г. Р. Крет тлумачить закриття кримінального провадження як комплексний процесуальний інститут, що поширюється на всі стадії кримінального процесу та являє собою систему правових норм, як регулюють порядок прийняття уповноваженим органом чи посадовою особою рішення про неможливість подальшого провадження у справі з огляду на встановлення певних визначених законом обставин, унаслідок чого завершуються правовідносини між суб'єктами процесу [19, с. 308]. Х. М. Павич визначає закриття кримінального провадження судом як підінститут вказаного інституту – систему кримінальних процесуальних норм, які регулюють процедуру розгляду кримінального провадження судом, який в результаті аналізу та оцінки зібраних у справі доказів, на основі передбачених підстав, визначених КПК України, робить висновок про недоцільність або неможливість продовження судового розгляду та приймає рішення про відмову від подальшого його проведення, про що вказує у відповідній ухвалі [13, с. 48]. На думку В. П. Жмудінського, закриття кримінального провадження – це процесуальна дія органу досудового розслідування та/або суду, яка полягає в закінченні досудового розслідування у зв'язку з деякими юридичними фактами [20, с. 255].

З позицією вказаних авторів, як зазначив А. Є. Пастух, можна частково погоджуватися, однак запропонував розглядати інститут закриття кримінального провадження, керуючись визначенням терміна «кримінальне провадження», наведеним у ст. 3 КПК України, зазначивши, що закриття кримінального провадження – це діяльність спеціально уповноважених суб'єктів (за ст. 283 КПК України, слідчий, дізнавач, прокурор, слідчий суддя, суд), які на підставі обставин, визначених КПК України, приймають рішення про подальше припинення кримінального провадження [21].

Підводячи підсумки, підтримуємо О. Ю. Татарова, що законність, обґрунтованість та неупередженість закриття кримінального провадження забезпечує виконання, з одного боку, завдання кримінального процесу визначених ст. 2 КПК України, а з іншого, – незастосування кримінального покарання до тих осіб, які винні у вчиненні кримінальних правопорушень, що не становлять великої суспільної небезпеки і можуть бути виправлені та перевиховані в інший спосіб, або до осіб, які втратили ознаки суспільної небезпечності [22, с. 297].

Значення прийняття рішення про закриття кримінального провадження полягає в тому, що: по-перше, суд та судді завершують вирішення конфлікту у межах визначених повноважень або у передбачених випадках враховують підстави вирішення; по-друге, прийняття рішення є найшвидшим засобом забезпечення кримінального провадження (наприклад, відшкодування шкоди потерпілому); по-третє, сприятиме виконанню

завдань передбачених ст. 2 КПК України; по-четверте, зумовлює зменшення навантаження на суддів, тм самим скорочує витрати держави на подальше здійснення кримінального провадження.

Закриття кримінального провадження на стадії підготовчого судового засідання – це діяльність суду спрямована на дотримання завдань кримінального судочинства, зокрема вимоги, щоб жоден невинуватий не був обвинувачений або засуджений, жодна особа не була піддана необґрунтованому процесуальному примусу і щоб до кожного учасника кримінального провадження була застосована належна правова процедура шляхом встановлення визначених КПК України усіх обставин кримінального провадження у підготовчому провадженні й прийняття рішення про подальше припинення кримінального провадження відповідно п. 2 ч. 3 ст. 314 КПК України. Даний термін пропонуємо закріпити у п. 7-1 КПК України.

Висновки. Таким чином, варто зауважити, що суд на стадії підготовчого провадження обмежений в своїх повноваженнях які визначені гл. 27 КПК України, зокрема щодо перевірки зібраних доказів для доведення вини обвинуваченого; перевірки належності та допустимості зібраних доказів; дослідження доказів тощо. За таких обставин, суду варто встановити обставини кримінального провадження, наявність підстав закриття й з'ясувати думку учасників, і за наявності їх згоди, вирішувати питання щодо закриття провадження. Закриття кримінального провадження у стадії підготовчого засідання, є остаточним рішенням для кримінального провадження, оскільки його прийняттям констатується припинення усіх процесуальних дій сторонами кримінально-правового конфлікту щодо розгляду останнього, незалежно від причини, внаслідок якої це сталося.

Список використаних джерел:

1. Конституція України: Закон від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. Верховна Рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Токаренко К. В. Процесуальний порядок закриття кримінального провадження : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2016. 209 с.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квіт. 2012 р. Верховна Рада України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
4. Кримінальний процес: підруч. / за заг ред. В. В. Коваленка, Л. Д. Удалової, Д. П. Письменного. Київ: «Центр учбової літератури», 2013. 544 с.
5. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. Т. 1 / О. М. Бандурка, Є. М. Блажівський, Є. П. Бурдоль та ін. ; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки, А. В. Портнова. Харків : Право, 2013. 768 с.
6. Крет Г. Р. Теоретичні, правові та прикладні аспекти закриття кримінальних справ у суді: дис... канд. юрид. наук: 12.00.09. Одеса, 2010. 192 с.
7. Татаров О. Ю. Досудове провадження в кримінальному процесі України: теоретико-правові та організаційні засади (за матеріалами МВС): монографія. Донецьк: ТОВ «ВПП «ПРОМІНЬ», 2012. 640 с.
8. Дубинський А. Я. Завершення кримінальної справи в стадії досудового розслідування. Київ, 1975. 128 с.
9. Іскедеров Р. Г. Завершення кримінальної справи в стадії досудового слідства: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Баку, 1975. 26 с.
10. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.
11. Рось Г. В. Закриття кримінальної справи у кримінальному процесі України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Луганськ, 2009. 253 с.
12. Навроцька В. В. Засада диспозитивності та її реалізація в кримінальному процесі України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Львів, 2007. 255 с.
13. Павич Х. М. Закриття кримінального провадження судом першої інстанції: дис...канд. юрид. наук: 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність». Львів, 2017. 291 с.
14. Актуальні питання сучасного кримінального провадження: посіб. / Л. І. Аркуша, Ю. П. Аленін, О. О. Торбас та ін. Одеса: Фенікс, 2021. 171 с.
15. Концептуальні основи побудови сучасного кримінального процесу України : монографія / Н. В. Глинська, Л. М. Лобойко, О. І. Марочкін та ін. / за заг. ред. О. Г. Шило. Харків : НДІ ВПЗ імені акад. В. В. Сташиса НАПрНУ, 2016. 264 с.
16. Глинська Н. В. Обґрунтованість рішень у кримінальному процесі : автореф. дис... канд. юрид. наук : 12.00.09. Харків, 2003. 20 с.
17. Кримінально-процесуальний кодекс України : станом на 1 вересня 2001 р. / упоряд.: Ю. М. Грошевий, М. А. Погорецький. Харків : Арсіс, ЛТД, 2001. 447 с.
18. Благодир С. М. Закриття кримінальної справи в судовому слідстві. Тернопіль, 2001.
19. Крет Г. Р. Наукові підходи до визначення поняття і сутності інституту закриття кримінальної справи. *Часопис Київського університету права*. 2012. № 1. С. 305–309.

20. Жмудінський В. П. Закриття кримінального провадження: актуальні питання. *Право і суспільство*. № 3–2. 2018. С. 253–258.

21. Пастух А. Є. Закриття кримінального провадження на стадії підготовчого провадження : практичний аспект. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія «Юриспруденція», 2019. № 42. С. 145–150.

22. Татаров О. Ю. Закриття кримінального провадження: проблеми теорії та практики. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. 2011. № 25. С. 296–303.